

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили, доктору наук з
державного управління, професору
Антоновій Людмилі Володимирівні

РЕЦЕНЗІЯ

доктора наук з державного управління, професора кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна **Андріяш Вікторії Іванівни** на дисертаційну роботу здобувача наукового ступеня доктора філософії **Повертайленко Юлії Віталіївни** на тему: «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування.

Ступінь актуальності обраної теми дисертаційного дослідження.

Обрана дисертантом тема дисертаційної роботи є актуальною у зв'язку з обранням нашою державою курсу євроінтеграції, а також з іншими не менш важливими та стимулюючими факторами, такими як всесвітні глобалізаційні процеси, які в певній мірі впливають на державотворчі процеси в Україні, економічний розвиток, розвиток публічного управління, суспільні відносини, демократичність та демократизацію в органах публічної влади, якість управління в органах публічної влади тощо. В таких умовах важливим та актуальним є становлення, втілення, розвиток й гарантії впровадження та забезпечення з боку держави реальної демократизації всіх сфер суспільного та державного життя в нашій країні.

Проблема поглиблення та впровадження глобальної демократії у всі сфери державно-суспільного життя, зокрема й у сферу публічного управління носить цілком закономірний характер, оскільки розвиток України на сучасному етапі державотворення як незалежної й демократичної держави й пов'язаний з поглибленням глобальної демократії. З точки зору реалій сьогодення поглиблення й поширення всесвітніх процесів глобалізації, євроінтеграції України, динамічний розвиток міжнародних відносин, що призводить до системних змін у політичній, економічній, соціальній та безпековій сферах, суспільства й держави, трансформують й публічне управління в напрямі демократизації, багаторівневого врядування та зростання ролі громадянського суспільства. Саме поглиблення й впровадження глобальної демократії, а також демократизація сфер суспільно-державного життя являються фундаментом стійкого, якісного розвитку держави, українського народу, органів публічного управління та інститутів громадянського суспільства України.

Слід погодитись з позицією автора, що проблеми демократизації публічного управління, державної влади та суспільства в нашій державі на сьогоднішній день не вирішені, хоча й праць щодо впровадження та становлення фактичної демократії існує немало, а тому дана наявна проблема вимагає більш детальної уваги не тільки серед науковців, а й серед управлінців,

тобто тих осіб, які уповноважені на здійснення задач та функцій держави з метою належного демократичного, справедливого й неупередженого управління державою, суспільними відносинами, а також пов'язаними з цим глобалізаційними перетвореннями.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна.

Аналіз дисертації та публікацій Ю. Повертайленко дають змогу зробити висновок про те, що наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації мають достатній ступінь обґрунтованості, базуються на науково-теоретичних працях вчених – представників, насамперед, науки публічного управління та адміністрування. Отже, можна констатувати, що ступінь обґрунтованості висновків і рекомендацій дослідження Повертайленко Юлії Віталіївни підтверджуються системним аналізом теоретичного матеріалу; виявленням причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваних систем, понять, явищ та категорій; послідовністю і логічністю викладу матеріалу, відповідністю здобутих наукових результатів, поставленій у роботі меті та завданням дослідження.

Метою дисертаційного дослідження є комплексне теоретико-методологічне обґрунтування трансформації публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії, а також розробка науково-практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності, демократичності, прозорості та відповідності сучасним міжнародним і європейським стандартам врядування.

Методологічною основою дослідження виступає сукупність наступних методів наукового пізнання: діалектичний (як базовий метод наукового пізнання), аналіз та синтез, теоретичного узагальнення, порівняння, що дало змогу систематизувати наукову інформацію та окреслити сутність понять та категорій «глобальні перетворення», «глобальна демократія», «глобалізація», «демократизація». Робота ґрунтується на діалектичному підході до пізнання державно-управлінських та суспільно-соціальних явищ.

Зокрема, метод системного аналізу – дав змогу узагальнити наукові концепції, розробки та пропозиції провідних вітчизняних і зарубіжних учених щодо проблем глобальних перетворень, глобальної демократії у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі; формально-логічний метод використовувався для визначення сутності понять «глобальні перетворення», «глобальна демократія»; історичний метод дозволив охарактеризувати європейський та світовий досвід щодо ролі публічного управління в умовах глобальної демократії, так і показати проблеми та особливості демократизації публічного управління в умовах глобальних перетворень; метод порівняння використаний для оцінки стану та рівня демократії в Україні як в сфері публічного управління, так і в суспільстві взагалі; структурного аналізу та синтезу для вивчення проблем, які виникають в процесі демократизації публічного управління в Україні в епоху глобалізаційних перетворень; логічного узагальнення для розуміння напрямів демократизації публічного управління в Україні та перспектив взаємовідносин держави й суспільства в умовах глобальної демократії.

У рецензованій дисертації дотриманий баланс розкриття усіх наукових поглядів в межах обраного напрямку. Дисертація базується на джерельній базі, до якої включені наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, а також національні нормативно-правові акти, результати соціологічних досліджень отримані дисертантом під час проведення анкетування представників Миколаївської області. Викладені у розділах основної частини роботи положення, переконують у тому, що відповідні питання важливі з науково-теоретичної та практичної точок зору і є недостатньо вивченими у науці публічного управління.

Положення, висновки та пропозиції, що виносяться здобувачем на захист, додатково висвітлюють знані у науці положення та сприяють продовженню і поглибленню досліджень розвитку та становлення публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії, демократизації публічного управління та інших суспільно-державних сфер життя, а також пропозицій щодо демократизації публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії.

Достовірність та новизна отриманих результатів.

Достовірність отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджена їх методологічною обґрунтованістю, використанням теоретичного та практичного доробку за проблематикою роботи. Наукова новизна одержаних результатів відображена в наступних результатах:

вперше:

– обґрунтовано комплексний науковий підхід до позиціонування публічного управління як інституційного посередника між державою, суспільством і наднаціональними структурами в умовах глобальної демократії, що дозволяє розглядати публічне управління як сервісно-партнерську систему, спрямовану на забезпечення балансу між впливом наднаціональних інституцій, національним суверенітетом, демократичною участю громадян, європейськими стандартами врядування;

удосконалено:

– теоретико-методологічний підхід до визначення взаємозв'язку глобалізації, глобальної демократії та демократизації публічного управління, який, на відміну від традиційного розуміння глобалізації переважно як зовнішнього чинника впливу, дозволяє розглядати її як умову формування нової архітектури багаторівневого врядування, у межах якої держава, громадянське суспільство, міжнародні організації та інші суб'єкти взаємодіють для забезпечення сталого розвитку, захисту прав людини, підвищення довіри до публічної влади та зміцнення демократичної спроможності України;

– концептуальні положення формування сервісно-орієнтованої багаторівневої моделі публічного управління в умовах глобальної демократії, яка інтегрує елементи мережевого, цифрового, партнерського та антикризового врядування, забезпечуючи поєднання національних інтересів із глобальними демократичними стандартами, посилення участі громадян, прозорості, підзвітності влади ;

– систему оцінювання демократичності публічного управління в Україні в умовах воєнного стану шляхом виокремлення комплексу індикаторів, побудованих на основних демократичних принципах (легітимності, прозорості,

підзвітності, інклюзивності та правової визначеності), що дає змогу комплексно оцінити стійкість демократичних інститутів, легітимність управлінських рішень, рівень прозорості, підзвітності, інклюзивності та правової визначеності публічного управління в умовах воєнного стану.

дістали подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління шляхом уточнення таких понять, як «публічне управління в Україні в умовах глобальних перетворень»; «глобальні перетворення» (процеси глобалізації, цифровізації, посилення наднаціонального врядування та трансформація демократичних стандартів, що впливають на розвиток публічного управління в Україні, стимулюють впровадження принципів *good governance* (належне врядування), зокрема прозорості, підзвітності, участі громадян, ефективності та верховенства права);

– визначення глобальної демократії як багаторівневої, поліцентричної системи норм, інститутів, демократичних процедур, що забезпечують демократизацію суспільств, поширення демократичних цінностей і стандартів за межі національних держав, демократичний контроль, участь громадянського суспільства у глобальному управлінні, та відповідність дій міжнародних інституцій демократичним принципам, які стають більш прозорими та підзвітними громадськості та спрямовані на захист прав людини в процесі ухвалення суспільно значущих рішень на локальному, національному, регіональному та наднаціональному рівнях за участю державних і недержавних акторів, в умовах відсутності єдиного глобального суверена;

– підходи до розуміння глобальної демократії як необхідної й важливої умови становлення публічного управління, формування й зміцнення суспільно-політичних, ідеологічних, культурних та інших важливих основ та цінностей розвитку як окремого індивіда, так і суспільства в цілому, на базі яких розроблені методичні рекомендації з демократизації публічного управління в умовах глобальної демократії.

– наукова концептуалізація демократизації публічного управління в умовах глобалізації як процесу поєднання структурних можливостей і системних обмежень, зумовлених впливом наднаціональних процесів, трансформацією ролі держави та зростанням взаємозалежності суспільств, у межах якого ефективність демократизації залежить від здатності держави поєднати глобальні демократичні стандарти з національним контекстом, забезпечивши інституційну спроможність, підзвітність та інклюзивність управління.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений науковий підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, визначені поняття та критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних питань стосовно поняття глобальної демократії й необхідності демократизації публічного управління в Україні за таких умов.

Вбачається позитивним дослідження понятійно-категоріального апарату публічного управління в умовах глобальної демократії, що дозволило уточнити та сформулювати поняття глобальної демократії. Запропоноване визначення дозволяє розуміти глобальну демократію як результатом *всесвітніх*

глобалізаційних перетворень у всьому світі, тому розглядається як інструмент вирішення глобальних проблем через демократичні механізми, демократичні цінності, що впроваджуються в державі, впливаючи на усі сфери діяльності розвитку суспільства, привносячи за собою як негативні так і позитивні наслідки.

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, відсутність порушення академічної доброчесності.

Основні результати дисертації достатньо повно викладено у наукових працях: 5-х статтях наукових вітчизняних фахових виданнях (категорія Б); 7-х опублікованих працях у виданнях апробаційного характеру.

Зміст вказаних публікацій відображає основні результати дослідження та свідчить про їх належну апробацію. Наукові публікації Ю. Повертайленко відповідають вимогам пункту 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (Із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Водночас поряд з позитивною оцінкою дисертації Ю. Повертайленко наукове дослідження, як і будь-яке нове творче дослідження містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення дисертантом під час публічного захисту та є можливими для врахування при здійсненні подальших наукових розробок з обраної тематики:

1. В першому розділі (підрозділ 1.3) авторка вказує на важливості об'єднання держав в протистоянні викликам та загрозам, які несуть із собою всесвітні глобалізаційні процеси за допомогою розробки спільних стратегій.

Водночас хотілось би почути від авторки, які спільні стратегії держав можуть протистояти глобалізаційним негативним викликам?

2. Дисертантка досліджуючи демократизацію публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії перераховує ознаки демократизації публічного управління які на нашу думку краще представити у вигляді таблиці «сфери (напряму)» – «ознаки демократизації» – «прояви в сучасних реаліях».

3. В дисертаційному дослідженні авторка використовує дані проведеного нею соціологічного опитування на тему: «Стан та рівень демократії в Україні в сфері публічного управління» щоб зрозуміти вплив глобальної демократії на процеси демократизації в Україні. Однак в соціологічному опитуванні прийняли участь лише респонденти, що проживають на території Миколаївської області. На нашу думку, опитування через онлайн-анкету можна було б поширити і на інші області України щоб отримати більш репрезентативну картину про стан та рівень демократії в Україні.

Разом з тим, наведені зауваження загалом не впливають на позитивну оцінку роботи. Дисертація є завершеним, актуальним, самостійним та аргументованим науковим дослідженням. Обґрунтованість одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним та комплексним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та

зарубіжних вчених. Висновки до дисертації містять наукові результати, отримані дисертантом особисто, синтезують накопичену у змісті інформацію відповідно до сформульованих у вступі загальної мети і конкретних завдань.

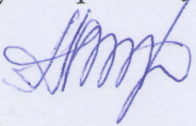
Загальний висновок та оцінка дисертації.

На підставі вищевикладеного вважаємо, що дисертаційне дослідження Повертайленко Юлії Віталіївни на тему «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії», є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові теоретично обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливу наукову проблему у формі наукового обґрунтування становлення та розвитку публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії, а сама дисертантка – Повертайленко Юлія Віталіївна набула теоретичні знання, достатні для розв'язання комплексних проблем у сфері публічного управління, оволоділа методологією наукової діяльності, а також здійснила власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Дисертаційна робота Повертайленко Юлії Віталіївни за темою «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії», за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (Із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024), а її автор – Повертайленко Юлія Віталіївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор наук з державного управління, професор
кафедри публічного управління та адміністрування
юридичного факультету
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна

Вікторія АНДРІЯШ

